

Проф. д-р Веселка Желязкова

Веселка Неделчева Желязкова

Родена в гр. София, 1960 г.

Е-поща: vzhel@abv.bg

Област на научна квалификация

Кирилometодиевистика, библеистика, средновековна славяно-византийска текстология и преводаческа практика, издаване на средновековни текстове, славянска историческа лексикология, лексикография, агиография, кирило-методиевска библиография.

Образование, научни степени и академични длъжности

2018 – професор, Кирило-Методиевски научен център – БАН

2003 – старши научен сътрудник втора степен, Кирило-Методиевски научен център – БАН

1995 – кандидат на филологическите науки, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

1983 – висше образование по руска филология, Софийски университет „Св. Климент Охридски“; втора специалност – английски език

1978 – средно образование, 35 гимназия с преподаване на руски език, София

Езици

Майчин език – български

Чужди езици – руски (отлично), английски (много добре)

Книги

1. Желязкова, В., Д. Найденова. Кирил и Методий. Образи памет, идентичност. София, 2021. 240 с.
2. Славяно-русский пролог по древнейшим спискам. Синаксарь (житийная часть Пролога краткой редакции) за сентябрь-февраль. Том II. Указатели. Исследования. Издание подготовили В. Б. Крысько, Л. В. Прокопенко, В. Желязкова, И. М. Ладыженский, А. М. Пентковский. М., 2011. 856 с.
3. Славяно-русский пролог по древнейшим спискам. Синаксарь (житийная часть Пролога краткой редакции) за сентябрь-февраль. Том 1. текст и комментарии. Издание подготовили Л. В. Прокопенко, В. Желязкова, В. Б. Крысько, О. П. Шевчук, И. М. Ладыженский. Под редакцией В. Б. Крысько. Москва, 2010. 822 с.
4. Желязкова, В., Н. Зафирова. Българска кирило-методиевска библиография. – В: Кирило-методиевска библиография. 1934–1944. Под общата редакция на Св. Николова. София, 2010, с. 203–389.
5. Желязкова, В., Н. Зафирова. Българска кирило-методиевска библиография. – В: Кирило-методиевска библиография. 1516–1934. Под общата редакция на Св. Николова. С., 2003, с. 419–685.
6. Станиславов (Лесновски) пролог от 1330 г. Изданието е подготвено от Р. Павлова (увод и научно разчитане на текста) и В. Желязкова (научно разчитане на текста, календар). София, 1999. 343 с.
7. Симеонов сборник (по Светославовия препис от 1073 г.). Под общата ред. на акад. П. Динев. Т. 2. Речник-индекс. С., 1993. Авторы: С. Богданова, В. Вълчанов, Ц. Досева, С. Иванов, Ц. Ралева, В. Христова, П. Янева. София, 1993. 219 с.

Студии и статии

1. Желязкова, В. Артефакти за Кирил и Методий в Националния военно-исторически музей. – В: Кирило-Методиевски места на паметта в българската култура. София, 2023, с. 337–361.
2. Желязкова, В. Паримейные чтения из книги Исход в Острожской библии. – В: Острожская библия и развитие библейской традиции у славян. Москва, 2022, с. 105–126.
3. Желязкова, В. Първата песен на Мойсей (Изх. 15: 1–19) в Псалтира и в небогослужебните преписи на Книга Изход. – В: А на жената бяха дадени крила. Сборник в чест на професор Светлана Николова / And Wings Were Given to the Woman. In Honour of Professor Svetlina Nikolova (= Palaeobulgaria, 46/4. Специално издание), София, 2022, с. 95–107.
4. Желязкова, В. Перевести непереваемое. О рецепции имен собственных в древнеболгарском переводе Ветхого Завета. – В: Славянское и балканское языкознание. Вып. 22: Палеославистика – 4. Москва, 2022, с. 354–376.

5. Желязкова, В. И прозва сѧ имѧ мѣстоу томоу... За превеждането на географските имена в старобългарския превод на Стария завет. – В: Ръци слово твърдо. Сборник в чест на проф. дфн Татяна Славова. София, 2022, с. 452–464.
6. Желязкова, В. Сложните думи в гръцкия текст на Книга Изход и техните старобългарски съответствия. – *Studi Slavistici*, 19, 2022, № 1, с. 269–283.
7. Желязкова, В. Вирсавия или колодец клятвы? К вопросу о наименованиях места в древнеболгарском переводе ветхозаветных книг. – В: Славянское и балканское языкознание. Вып. 21: Палеославистика: Лексикология и текстология. К 100-летию Р.М. Цейтлин. Отв. ред. Ефимова. Москва, 2021, с. 178–191.
8. Желязкова, В. Кой е бил Веселеил или за славянските съответствия на гр. τέκτων и неговите деривати. – В: Шъствоуж нынѣ по слѣдоу оучителю. Сборник в чест на проф. д.ф.н. Анна-Мария Тотоманова. София, 2021, с. 465–474.
9. Желязкова, В. Передача греческих композитов в древнеболгарском переводе Книги Исход. – В: *Ub specie aeternitatis*. Сборник научных статей к 60-летию Вадима Борисовича Крысько. Москва, 2021, с. 329–348.
10. Желязкова, В. Топонимите в старобългарския превод на Книга Изход. – В: Преславска книжовна школа. Т. 20, Шумен, 2020, с. 174–188.
11. Желязкова, В. За Кирил и Методий. „Несериозно“ (по материали от българския периодичен печат до 1944 г.). – *Palaeobulgarica*, 43, 2019, № 3, с. 123–148.
12. Желязкова, В. Славянские переводные соответствия греческого ἀποσκευή. – В: Славянское и балканское языкознание. Палеославистика–2. Москва, 2019, с. 139–150.
13. Желязкова, В. Четивата от книга Изход в състава на Триода. – *Palaeobulgarica*, 42, 2018, № 2, 3–37.
14. Желязкова, В. Субстантивное употребление прилагательных и причастий в древнеболгарском переводе Книги Исход. – *Slavistica Vilnensis*, 63, 2018, 327–338.
15. Желязкова, В. *Figura etymologica* в древнейшем славянском переводе книги Исход. – В: Славянское и балканское языкознание. Палеославистика. Москва, 2017, с. 81–94.
16. Желязкова, В. Към въпроса за съдбата на Кирило-Методиевите преводи в старата славянска книжнина (върху материал от книга Изход). – В: *Changes of the northern part of the Middle Danube region and its Vicinity at the turn of Antiquity and the Middle Ages*, April 25–26, 2017. Collection of the conference Abstracts. Nitra, 2017, p. 54–55.
17. Желязкова, В. Субстантивное употребление прилагательных и причастий в древнеболгарском переводе Книги Исход. – В: *El'Manuscript–2016. Rašytinis palikimas ir informacinės technologijos*. VI tarptautinė mokslinė konferencija. Pranešimai ir tezės Vilnius, 2016 m. rugpjūčio 22–28 d., Vilnius–Iževskas, 2016, p. 148–152.
18. Желязкова, В. Паримейные чтения в четъих списках Книги Исход. – *Studia Ceranea*, 6, 2016, p. 243–256.
19. Желязкова, В. Книга Исход в южнославянских списках XV–XVI вв. – *Studi Slavistici*, 13, 2016, p. 225–240.

20. *Желязкова, В.* За една инициатива на Климентовия отбор. – Кирило-методиевски студии. Кн. 25, София, 2016, с. 138–150.
21. *Желязкова, В.* Наименования лиц в древнеболгарском переводе книги Исход. – В: QUADRIVIUM. Юбилеен сборник в чест на 60-годишната на проф. д-р Веселин Панайотов. Шумен, 2016, с. 319-330.
22. *Zhelyazkova, V.* The Headings in South Slavonic Copies of the Book of Exodus. – The Bible in Slavic Tradition. Brill. Leiden – Boston, 2016, p. 107–122.
23. *Желязкова, В.* Библиография на изследванията върху Симеоновия сборник. – В: Симеонов сборник (по Светославовия препис от 1073 г.). Под общата редакция на акад. П. Динеков. Т. 3. Гръцки извори. София, 2015, с. 1223-1242.
24. *Желязкова, В.* Четивата от Книга Изход в състава на Минея. – В: Писменото наследство и информационните технологии. E'Manuscript–2014. Материали от V международна научна конференция. Варна, 15–20 септември, 2014 г. София–Ижевск, 2014, с. 337–339.
25. *Ефимова, В., В. Желязкова.* Несколькословные номинации лиц в древнейших славянских рукописях. – *Palaeobulgarica*, 38, 2014, № 3, с. 33–48.
26. *Ефимова, В. С., Желязкова, В.* К изучению лексики древнейших славянских рукописей Ветхого Завета в сопоставлении с лексикой рукописей Нового Завета и других рукописей «старославянского канона». – *Славяноведение*, 2014, № 3, с. 3–14.
27. *Желязкова, В.* Към историята на един словообразователен модел. – В: Актуални проблеми на балканистиката и славистиката. Доклади от Втората международна конференция, проведена на 9 и 10 ноември 2012 г. във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Велико Търново, 2014, с. 80–87.
28. *Желязкова, В.* Проложните жития в ръкопис № 23 от сбирката на Научния архив на Българската академия на науките. – *Език и литература*, 2013, № 1–2, с. 48–59.
29. *Желязкова, В.* Електронна колекция рукописей и архивных документов Кирилло-Мефодиевского научного центра – состояние, проблемы и перспективы. – В: Информационные технологии и письменное наследие. E'Manuscript-2012. IV международная конференция. Петрозаводск, Ижевск, 2012, с. 102–104.
30. *Желязкова, В.* Сложные слова в древнейших славянских списках Пролога (на материале житийной части за сентябрь-февраль). – В: *Палеославика. Слово и текст.* Москва, 2012, с. 63–78.
31. *Желязкова, В.* Описанието на скинията в старобългарския превод на Книга Изход. – В: Средновековието в огледалото на един филолог. Сборник в чест на Светлина Николова (= Кирило-Методиевски студии. Кн. 18) София, 2009, с. 152–165.
32. *Желязкова, В.* Един паралел между Книга Изход, Симеоновия сборник и Хрониката на Георги Амартол (дрехите на първосвещеника). – В: Преславска книжовна школа. Т. 10, Шумен, 2008, с. 266–280.
33. *Николова, Св., В. Желязкова.* Микрофильмы и фотокопия из коллекции Моше Альтбауэра в собрании Кирилло-Мефодиевского научного центра. В: *The Holy Land and the Manuscript Legacy of Slavs (= Jews and Slavs. V. 20).* Jerusalem–Sofia, 2008, 352–360.

34. *Желязкова, В., Н. Ганчева.* Святая земля и рукописное наследие славян (Обзор литературы). – В: *The Holy Land and the Manuscript Legacy of Slavs (= Jews and Slavs. V. 20).* Jerusalem–Sofia, 2008, p. 9–47.
35. *Желязкова, В.* Кирило-методиевската проблематика в българския емигрантски периодичен печат в Северна Америка в първата половина на XX век (по материал от вестниците „Народен глас“ и „Македонска трибуна“). – В: *Проблеми на Кирило-Методиевото дело и на българската култура IX–XI в. (= Кирило-методиевски студии. Кн. 17).* София, 2007, с. 315–324.
36. *Желязкова, В.* Простой Пролог в составе рукописи № 73 из научного архива Болгарской Академии наук. – В: *А. И. Соболевский и русское историческое языкознание.* Москва, 2007, с. 20.
37. *Желязкова, В.* Наблюдения върху лексиката на среднобългарските преписи на Книга Изход. – В: *Преславска книжовна школа. Т. 9.* Шумен, 2006, с. 330–344.
38. *Желязкова, В.* Средновековая болгарская рукописная традиция книги Исход. – In: *Messianic Ideas in Jewish and Slavic Cultures (Jews and Slavs. V. 18).* Jerusalem–Sofia, 2006, p. 23–31.
39. *Желязкова, В.* Орфографические и фонетические особенности книги Исход по рукописи № 3 из собрания Е. Барсова в Государственном историческом музее в Москве. – In: *Judaeo-Bulgarica, Judaeo-Russica et Palaeoslavica (= Jews and Slavs. V. 15).* Jerusalem–Sofia, 2005, p. 138–146.
40. *Желязкова, В.* Съществителни имена със суфикс (-ън)ица в Станиславовия пролог. – В: *Slavia Orthodoxa. Език и култура.* София, 2003, с. 153–164.
41. *Желязкова, В.* Вклад И. И. Срезневского в изучение средневековой болгарской книжности. – В: *И. И. Срезневский и современная славистика: Наука и образование. Сборник научных трудов.* Рязань, 2002, с. 60–62.
42. *Желязкова, В.* Общая характеристика лексического состава Софийского пролога конца XII – начала XIII вв. – *Palaeobulgarica*, 22, 1998, № 4, с. 75–88.
43. *Бабалиевска, С., Желязкова, В.* За един пергаментен ръкопис от XIV в. (ръкопис № 93 от РГБ в Москва). – *Български език*, 1996, № 1, с. 73–75.
44. *Желязкова, В.* Тропарите в състава на Простия Пролог. – *Palaeobulgarica*, 19, 1995, № 1, с. 78–90.
45. *Христова, В.* Пролог в русской и южнославянской письменности. – В: *Tradycje Cyryla i Metodego w językach i literaturach słowiańskich. Język pismienictwa słowiańskiego do XIV wieku,* Warszawa, 1995, с. 39–34.
46. *Христова, В.* Библиография. В: *Симеонов сборник (по Светославовия препис от 1073 г.).* Под общата ред. на акад. П. Динеков. Т. 1. Изследвания и текст. София, 1991, с. 182–190.
47. *Христова, В.* Бичковски псалтир. Текст. Индекс на словоформите. – *Год. на СУ, Факултет по славянски филологии*, Т. 79 (2). София, 1991, с. 49–73.

48. *Христова, В., М. Клисурска.* Евгениевски псалтир. Текст. Речник на словоформите. – Год. на СУ, Научен център за славяно-византийски проучвания “Акад. Ив. Дуйчев”. Т. 82 (2). София, 1988, с. 69–122.
49. *Христова, В.* Индекс на словоформите от Пространните жития на Кирил и Методий. – Год. на СУ, ФСлФ, Т. 77 (1). София, 1987, с. 261–330.

Рецензии, обзори, персоналия

1. За професор Румяна Павлова (1933-2011) – учения и човека. – *Palaeobulgarica*, 47, 2023, № 3, с. 3–7.
2. *Желязкова, В.* Обобщаващо изследване върху текстовата история на книги от Стария завет. – *Palaeobulgarica*, 47, 2023, № 1, с. 139–147.
3. *Желязкова, В.* Старозаветни книги в славянската ръкописна традиция. – *Българистика/Vulgarica*, 45, 2022, с. 157–162.
4. *Бърлиева, Сл., В. Желязкова.* А на жената бяха дадени крила, за да полети. – В: А на жената бяха дадени крила. Сборник в чест на професор Светлана Николова / And Wings Were Given to the Woman. In Honour of Professor Svetlina Nikolova (= *Palaeobulgarica*, 46/4. Специално издание). София, 2022, с. 13–20.
5. *Желязкова, В.* Раля Михайловна Цейтлин (1920–2001). – *Palaeobulgarica*, 45, 2021, № 2, с. 3-5.
6. *Желязкова, В.* Ценен принос към текстовата история на Книги Царства. – *Palaeobulgarica*, 44, 2020, № 3, с. 152–160.
7. *Желязкова, В.* Голи са всички народи без книги. – *Palaeobulgarica*, 43, 2019, № 2, с. 95–104.
8. *Желязкова, В.* Принос към изучаването на старозаветните правни норми в славянската ръкописна традиция. – *Palaeobulgarica*, 42, 2018, № 4, с. 116–120.
9. *Желязкова, В.* Симеонов сборник (По списку Святослава 1073 г.) – Реферативный журнал. Социальные и гуманитарные науки. Серия 6. Языкознание, 2017, № 3, с. 170–178.
10. *Желязкова, В.* Библия в славянской традиции. – Реферативный журнал. Социальные и гуманитарные науки. Серия 6. Языкознание, 2017, № 3, с. 157–170.
11. *Желязкова, В.* AD FONTES. К 1150-летию создания славянской письменности. – *Palaeobulgarica*, 37, 2013, № 4.
12. *Желязкова, В., Н. Ганчева.* Приложение на информационните технологии в палеославистиката. – *Palaeobulgarica*, 37, 2013, № 1, с. 126–136.
13. *Желязкова, В.* Издание и изследване на ценен среднобългарски ръкопис – Кързъновото евангелие. – *Palaeobulgarica*, 36, 2010, № 4, с. 90–96.

14. Желязкова, В., С. Баталова, Д. Найденова. Международна научна конференция „Библиейските преводи в славянската традиция и кирило-методиевските извори“. – *Palaeobulgarica*, 32, 2009, № 3, с. 104–116.
15. Желязкова, В. Издание на забележителен паметник на ранната славянска химнография. – *Palaeobulgarica*, 31, 2008, № 3, с. 116–121.
16. Желязкова, В. Международная научная конференция „А. И. Соболевский и русское историческое языкознание“. – *Palaeobulgarica*, 30, 2007, № 2, с. 90–100.
17. Николова, Св., В. Желязкова. Нов чуждестранен член на БАН. – *Palaeobulgarica*, 30, 2006, № 4.
18. Желязкова, В. Чарлз Грибъл на 70 години. – *Palaeobulgarica*, 30, 2006, № 3, с. 100–106.
19. Желязкова, В. Нов поглед към славянската ръкописна традиция на Словата на Григорий Назианзин. – *Palaeobulgarica*, 30, 2006, № 1, с. 98–102.
20. Желязкова, В. Международна научна конференция “Проблеми на Кирило-Методиевото дело и на българската култура през IX–XI век”. – Списание на БАН, 2005, № 6, с. 90–95.
21. Желязкова, В. Кирило-Методиевска библиография. 1516–1934 г. – Списание на БАН, 2003, № 4.
22. Желязкова, В. Нови приноси на шведската славистика. – *Palaeobulgarica*, 25, 2001, № 2, с. 108–112.
23. Желязкова, В. Ценен извор за историята на руския и българския език. – *Palaeobulgarica*, 19, 1995, № 4, с. 119–121.
24. Христова, В. Библията в средновековната култура на православните славяни. – *Езици литература*, 1993, № 3–4, с. 139–140.
25. Христова, В. Кръгла маса “1000 години от покръстването на Киевска Русия”. – *Palaeobulgarica*, 13, 1989, № 2, с. 128–129.

Други публикации

1. Желязкова, В. Образите на славянските просветители върху пощенски марки на Мозамбик. – За буквите. Кирилometодиевски вестник, № 50, май 2017, с. 12.
2. Желязкова, В. Памяти ради. – За буквите. Кирилometодиевски вестник, № 45, май 2015, с. 33.
3. Духовни образи. Руски илюстриран синодик от XVI в. Изследване: Иванка Гергова. Превод на църковнославянския текст: Ива Трифонова (на български език), Веселка Желязкова (на руски език). С., 2013.
4. Желязкова, В. МПО, денят на св. Кирил и Методий и свободата на духа. – *България–Македония*, № 6, 2005, 35–36.

5. *Желязкова, В.* Кирило-Методиевото дело от Възраждането до средата на XX век. – *Аз-буки*, 13, № 37 (627), 10–16 септември 2003, с. 14.

Научна редакция и съставителство

1. Кирило-Методиевски места на паметта в българската култура. Редактори: *Е. Зашев, В. Желязкова, Сл. Бърлиева, Б. Мирчева*. София, 2023, 392 с.
2. Пътят на Кирил и Методий – пространствени и културно-исторически измерения (= Кирило-Методиевски студии. Кн. 33). Отг. редактори: *Сл. Бърлиева, В. Желязкова, К. Станев*. София, 2023. 455 с.
3. А на жената бяха дадени крила. Сборник в чест на професор Светлина Николова / And Wings Were Given to the Woman. In Honour of Professor Svetlina Nikolova (= Palaeobulgarica, 46/4. Специално издание). Съставители: *Сл. Бърлиева, В. Желязкова, Н. Ганчева*. София, 2022.
4. Славянски текстове и традиции. Сборник в чест на КатринМери Макробърт / Slavonic texts and traditions. In honour of Catherine Mary MacRobert (= Кирило-Методиевски студии. Кн. 31). Редактори: *Св. Николова, Р. Клеминсон, В. Желязкова, М. Димитрова*. София, 2021. 606 с.
5. Благовестие и мисия. Мисионерско и просветителско дело на светите братя Кирил и Методий и свети Климент Охридски. София, 2018. 415 стр.
6. Писменото наследство и информационните технологии. Материали от V международна научна конференция. Варна, 15-20 септември 2014 г. Отг. редактори: *В. А. Баранов, В. Желязкова, А. М. Лаврентьев*. София–Ижевск, 2014. 446 стр.
7. Slavia Orthodoxa. Език и култура. Сборник в чест на проф. Румяна Павлова. Съставителство и предговор: *С. Богданова, Ц. Досева, М. Желязкова, Цв. Ралева, Р. Станков*. София, 2003. 420 стр.

Участие в редколегии и научни комисии

1. Главен редактор на списание Palaeobulgarica
2. Член на редколегията на списание „Реферативный журнал. Социальные и гуманитарные науки. Серия 6. Языкознание“. ИНИОН РАН
3. Член на редакционния съвет на списание „Человек: образ и сущность“. РАН, ИНИОН
4. Член на Библейската комисия при международния комитет на славистите

Награди, отличия

Голямата награда на Софийския университет за 2016 г. за научно-изследователска дейност за участието в труда „Симеонов сборник (по Светославовия препис от 1073 г.). Т. 3. София, 2016 г. (колектив)